

บันทึก

เรื่อง การหักค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทเงินปัน股息
(การตีความมาตรา ๔๒ ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร)

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ได้มีหนังสือ ที่ กค.๐๓๐๓/๖๖๐๒ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๒๐ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาข้อหารือของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีข้อเท็จจริงว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้วางระเบียบการจ่ายเงินให้กับพนักงานเมื่อออกจากงาน เรียกว่า “เงินปัน股息” แบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) เงินปัน股息ประเภทหนึ่ง คือ เงินที่สะสมขึ้นด้วยเงินที่หักจากเงินเดือนของพนักงานในอัตราร้อยละห้าของเงินเดือนแต่ละเดือน รวมทั้งดอกผลของเงินนั้น (๒) เงินปัน股息ประเภทสอง คือ เงินที่จ่ายให้แก่พนักงานเมื่อออกจากงานครั้งเดียว ซึ่งคำนวณโดยตั้งเงินเดือนเดือนสุดท้ายก่อนออกจากงาน คูณด้วยเวลาทำงานและ (๓) เงินปัน股息ประเภทสาม คือ เงินที่จ่ายให้แก่พนักงานเป็นรายเดือนหลังจากที่ออกจากงาน ซึ่งคำนวณโดยตั้งเงินเดือนเดือนสุดท้ายก่อนออกจากงานคูณด้วยเวลาทำงานหารด้วยห้าสิบหรือห้าสิบห้าแล้วแต่กรณี เมื่อออกจากงาน พนักงานของธนาคารฯ ทุกคนมีสิทธิได้รับเงินปัน股息ประเภทหนึ่ง ส่วนเงินปัน股息ประเภทสองและประเภทสามนั้นพนักงานมีสิทธิได้รับเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานของพนักงานในกรณีที่พนักงานมีสิทธิที่จะได้รับเงินปัน股息ประเภทสาม พนักงานนั้นอาจจะเลือกรับเงินปัน股息ประเภทสองหรือประเภทสามก็ได้ หรือจะเลือกรับเงินปัน股息ประเภทสองส่วนหนึ่งควบกับเงินปัน股息ประเภทสามอีกส่วนหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่พนักงานเลือกรับเงินปัน股息ประเภทสองควบกับเงินปัน股息ประเภทสามนี้ การจ่ายเงินส่วนที่เป็นเงินปัน股息ประเภทสอง ธนาคารฯ จะจ่ายให้ครั้งเดียวขณะที่พนักงานนั้นออกจากงานเฉพาะส่วนที่เป็นเงินปัน股息ประเภทสามเท่านั้นที่ธนาคารฯ จะจ่ายให้เป็นรายเดือนซึ่งธนาคารฯ มีความเห็นว่า เงินปัน股息ประเภทสองที่ธนาคารฯ จ่ายไปในกรณีนี้เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) แห่งประมวลรัษฎากร และเป็นเงินที่จ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงานตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม^๑ แห่งประมวลรัษฎากรด้วย ทั้งนี้ เพราะเมื่อธนาคารฯ ได้

^๑ มาตรา ๔๒ ทวิ เงินได้พึงประเมินตามความในมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) เว้นแต่ที่กำหนดในวรรคสาม ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ ๒๐ แต่รวมกันต้องไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

ในกรณีสามมีกริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ตามวรรคหนึ่ง และความเป็นสามมีกริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง

ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) เป็นเงินซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน โดยคำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ ไม่ว่าเงินที่จ่ายนั้นจะจ่ายจากเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนบำเหน็จบำนาญหรือไม่ ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่ากับ

จ่ายเงินจำนวนนี้ให้พนักงานไปแล้วก็จะถือว่าเสร็จเด็ดขาดและไม่มีการจ่ายให้อีก ส่วนที่จะจ่ายให้ต่อไปเป็นเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสาม ซึ่งก็เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑)^๒ ที่พนักงานผู้ได้รับจะต้องเสียภาษีตลอดเวลาที่ได้รับเป็นรายปี และเห็นว่าความในมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม ก็มีได้มีข้อจำกัดว่าเมื่อนายจ้างจ่ายเงินให้พนักงานครั้งเดียวเมื่อออกจากงานแล้วนายจ้างจะจ่ายเงินอื่นให้อีกไม่ได้ ดังนั้น ในการนำเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองมาคำนวณเงินได้สิทธิเพื่อเสียภาษี จึงควรหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากรได้ด้วย แต่กรมสรรพากรและสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง มีความเห็นว่าเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองที่ธนาคารฯ จ่ายให้แก่พนักงานในกรณีนี้ไม่เข้าลักษณะเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงานตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร เพราะมีการจ่ายเงินลงทุนเลี้ยงชีพประเภทสามเป็นรายเดือนต่อไปอีกดังนั้นในการนำเงินได้ดังกล่าวมาคำนวณเงินได้สิทธิเพื่อเสียภาษี จึงไม่มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร คงหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ ๒๐ แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากรเท่านั้น

เมื่อกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเห็นแตกต่างกันเช่นนี้ และโดยที่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมาย จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) และผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว มีความเห็นดังนี้

เมื่อพิเคราะห์ถึงเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองและเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสามของธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความหมายเช่นเดียวกับความหมายของคำว่า “บำเหน็จบำนาญ” ที่ประมวลรัษฎากรมาตรา ๔๐ (๑) กำหนดให้เป็นเงินได้พึงประเมินโดยให้คำนั้นมุ่งหมายรวมถึงคำว่า “บำเหน็จและบำนาญ” ที่ใช้อยู่ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ

๒,๐๐๐ บาท คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน แต่ไม่เกินเงินได้พึงประเมิน เหลือเท่าใดให้หักค่าใช้จ่ายได้อีกร้อยละ ๕๐ ของเงินที่เหลือนั้น

จำนวนปีที่ทำงานตามวรรคสาม ในกรณีเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกับที่ทางราชการจ่าย ให้ถือจำนวนปีที่ใช้เป็นเกณฑ์คำนวณเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นในลักษณะเดียวกันนั้นตามกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับของทางราชการ

ในการคำนวณจำนวนปีที่ทำงาน นอกจากกรณีตามวรรคสี่ เศษของปี ถ้าถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ถือเป็นหนึ่งปี ถ้าไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ปัดทิ้ง

^๒ มาตรา ๔๐ เงินได้พึงประเมินนั้น คือเงินได้ประเภทต่อไปนี้

(๑) เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้างเบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างออกให้เป็นค่าภาษีเงินได้หรือภาษีอากรอื่น เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ และเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน

ข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ นั้นเอง ซึ่งในกฎหมายดังกล่าวได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา ๒ ว่า “บำเหน็จ” หมายความว่า เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมาซึ่งจ่ายให้ครั้งเดียว และ “บำนาญ” หมายความว่า เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมาซึ่งจ่ายให้เป็นรายเดือน ฉะนั้น เงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองซึ่งมีลักษณะการจ่ายตรงตามบทนิยามของคำว่า “บำเหน็จ” และเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสามซึ่งมีลักษณะการจ่ายตรงตามบทนิยามของคำว่า “บำนาญ” จึงเป็นเงินได้พึงประเมินที่อยู่ในความหมายตามมาตรา ๔๐ (๑) ด้วย บทบัญญัติในประมวลรัษฎากร มาตรา ๔๒ ทวิ ได้แยกวิธีการหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้พึงประเมินไว้เป็นสองลักษณะ กล่าวคือ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) นั้น โดยทั่วไปแล้วให้หักค่าใช้จ่ายตามวิธีการที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง แต่ถ้าเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) มีลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน โดยคำนวณจ่ายจากระยะเวลาทำงานตามระเบียบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ก็ให้หักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม จึงเป็นที่เห็นได้ว่าเงินได้ตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม ก็คือบำเหน็จตามที่กล่าวข้างต้นนั่นเอง

เมื่อกฎหมายกำหนดบำเหน็จและบำนาญไว้ ๒ ประเภท และตามประกาศกรมสรรพากรว่าด้วยภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๒) เรื่อง กำหนดระเบียบการคำนวณเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน โดยคำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานที่ใช้เป็นเกณฑ์การคำนวณค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร ข้อ ๓^๓ ที่กำหนดว่า “ในกรณีเงินได้พึงประเมินที่จ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน มีวิธีการคำนวณแตกต่างไปจากวิธีการตามข้อ ๒ เงินได้พึงประเมินดังกล่าวนำมาหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสามแห่งประมวลรัษฎากร ได้เท่ากับจำนวนที่จ่ายให้ แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินได้สำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน” ดังนั้น จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าอาจมีวิธีการคำนวณจำนวนเงินที่จ่ายครั้งเดียวได้หลายวิธี นอกเหนือจากวิธีการคำนวณบำเหน็จตามวิธีของราชการตามระเบียบดังกล่าวในข้อ ๒^๔ ของประกาศกรมสรรพากรดังกล่าว และประกอบกับทั้งไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดห้ามไว้ว่า ผู้มีเงินได้พึงประเมินที่มีลักษณะเป็นบำเหน็จแล้วจะมีเงินได้พึงประเมินในลักษณะที่เป็นบำนาญอีกไม่ได้

^๓ ข้อ ๓ ในกรณีเงินได้พึงประเมินที่จ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงานมีวิธีการคำนวณแตกต่างไปจากวิธีการตามข้อ ๒ เงินได้พึงประเมินดังกล่าวนำมาหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร ได้เท่ากับจำนวนที่จ่ายให้ แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินได้สำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน

เงินได้สำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เกินเงินได้รายเดือนถัวเฉลี่ยของ ๑๒ เดือนสุดท้ายก่อนออกจากงาน บวกด้วยร้อยละ ๑๐ ของเงินเดือนถัวเฉลี่ยนั้น

จำนวนปีที่ทำงานตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่น้อยกว่า ๕ ปี ถ้าน้อยกว่า ๕ ปี จะหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากรไม่ได้

^๔ ข้อ ๒ ในกรณีเงินได้พึงประเมินที่จ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงานมีวิธีการคำนวณตามหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับวิธีการคำนวณบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ ข้าราชการ เงินได้พึงประเมินดังกล่าวนำมาหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร ได้ทั้งจำนวน

ฉะนั้น เมื่อธนาคารฯ ได้มีระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินเลี้ยงชีพให้แก่พนักงานไว้ในลักษณะที่ยอมให้พนักงานซึ่งออกจากการเลือกรับเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองซึ่งเป็นบำเหน็จต่างหากส่วนหนึ่ง และรับเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสามซึ่งเป็นบำนาญอีกส่วนหนึ่งได้ และได้กำหนดวิธีการจ่ายเงินทั้ง ๒ จำนวนนี้แยกออกเป็นคนละจำนวนโดยเด็ดขาดแล้ว อีกทั้งจำนวนเงินได้ที่เป็นประเภทเงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองนั้น ธนาคารฯ ได้จ่ายให้แก่ผู้ออกจากการไปเฉพาะหนเดียวคราวเดียว คือเฉพาะตอนที่ออกจากการแล้วเท่านั้น ฉะนั้น พนักงานผู้ออกจากการของธนาคารฯ จึงอยู่ในลักษณะของผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) ที่มีเงินได้พึงประเมินอยู่ ๒ ลักษณะ คือเงินได้จำนวนหนึ่งที่เป็นบำนาญต้องหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคหนึ่ง และอีกจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นบำเหน็จจ่ายครั้งเดียวเมื่อออกจากการอันต้องหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม โดยถือว่าเป็นการหักค่าใช้จ่ายตามข้อ ๓ แห่งประกาศกรมสรรพากร ว่าด้วยภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๒) เรื่อง กำหนดระเบียบการคำนวณเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๔๐ (๑) และ (๒) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากการโดยคำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานที่ใช้เป็นเกณฑ์การคำนวณค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) จึงมีความเห็นว่า เงินทุนเลี้ยงชีพประเภทสองส่วนที่ธนาคารฯ จ่ายให้แก่พนักงานผู้ออกจากการในลักษณะที่เป็นบำเหน็จ ยังคงมีลักษณะเป็น “เงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากการ” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๒ ทวิ วรรคสามแห่งประมวลรัษฎากร

(ลงชื่อ) ส. โทตระกิตย์
(นายสมภพ โทตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๒๐